

***СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ПРОЕКТНО-ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ
УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ***

У статті розкриваються сутнісні ознаки, обґрунтовується вибір компонентів, критеріїв та показників готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи, що можуть слугувати основою діагностики означеної готовності.

Ключові слова: творчість, художня творчість, проектно-художня творчість, підготовка майбутніх учителів, підготовка до організації проектно-художньої творчості, учні основної школи.

Актуальність дослідження проблеми готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи зумовлена необхідністю підготовки його до ефективного творчого розвитку особистості учнів у процесі їх трудової підготовки з опорою на використання проектної технології навчання, що передбачає широке залучення учнів до цілісного процесу проектування виробів від творчого задуму до втілення у високохудожній формі.

Проблемі готовності фахівця до майбутньої професійної діяльності присвятили свої наукові дослідження К.М. Дурай-Новакова, М.І.Дьяченко, І. О. Зимня, Л.О.Кандилович, А. І. Капська, Л. В. Кондрашова, А. Ф. Линенко, В. О. Сластьонін, С. В. Стрижак, Д. Н. Узнадзе та інші.

Аналіз дослідження з питань готовності свідчить, що не існує загальної готовності і, що наповненість категорії “готовність” конкретним змістом обумовлюється тим видом діяльності, оволодіння яким є метою підготовки.

Метою нашої статті є виявлення сутності, критеріїв та показників готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

К. М. Дурай-Новакова [2] професійну готовність до педагогічної діяльності розглядає як цілісне виявлення всіх підструктур особистості, зорієнтованих на повне й успішне виконання багатообразних ролей учителя, як складне структурне утворення, центральним ядром якого є позитивні установки, мотиви і засвоєні цінності вчительської професії. До структури професійної готовності до педагогічної діяльності відносяться: професійно важливі риси характеру, педагогічні здібності, сукупність професійно-педагогічних знань, навичок, умінь, певний досвід їх застосування на практиці.

Поняття “готовність” більшість авторів розглядають як певний психічний стан, як цілісну характеристику психічної діяльності.

Ядро готовності становлять психічні процеси, властивості, які значною мірою зумовлюють появу “настрою” на сумлінну діяльність, виявляються фундаментом якостей особистості, які забезпечують результативність цієї діяльності.

У дисертаційному дослідженні А. Ф. Линенко [3] аналізуються такі прояви готовності, як позитивне ставлення до праці вчителя, певний рівень оволодіння педагогічними знаннями, уміннями і навичками, самостійність у розв’язанні професійних завдань, моральні якості особистості, розвиток педагогічних здібностей, наявність професійно-педагогічної зорієнтованості особистості тощо.

У психолого-педагогічних дослідженнях вирізняються два підходи вивчення готовності до здійснення діяльності: функціонально-психологічний і особистісний.

При функціональному підході до вивчення готовності остання розглядається як психологічний стан, що забезпечує швидкість актуалізації необхідного досвіду.

За особистісного підходу готовність розглядається як складна динамічна структура, що є інтегративною характеристикою сукупності інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових складових психіки людини в їх співвідношенні із зовнішніми умовами й завданнями діяльності.

В. О. Сластьонін [5] виділяє такі види готовності до педагогічної діяльності:

а) психологічна готовність – сформована (з різним ступенем) спрямованість на вчительську діяльність, установка на роботу у школі, наявність інтересу до предмета і потреби у самоосвіті у цій галузі знань, розвинене професійне мислення;

б) науково-теоретична готовність – наявність необхідного об’єму суспільних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, необхідних для професійної діяльності;

в) практична готовність – наявність сформованих на необхідному рівні умінь і навичок;

г) психофізіологічна готовність – наявність відповідних передумов для оволодіння педагогічною діяльністю і певною спеціальністю, сформованість професійно значимих особистісних якостей.

У своєму визначенні готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи ми будемо виходити з того, що проектно-художня творчість учнів є особистісно орієнтована технологія навчання зі своїми специфічними методами і засобами, які максимально сприяють розвитку творчих здібностей учнів.

Майбутній учитель буде готовий до реалізації особистісно орієнтованого навчання [4], якщо:

- сприйматиме мету розвитку особистості дитини в процесі навчання як соціально і професійно значущу;

- обиратиме зміст, методи, форми навчання, спираючись на природну схильність учнів до пізнання, актуалізуватиме їхні потреби, інтереси, суб'єктний досвід задля їх самореалізації;

- володітиме новими підходами до відбору та структурування змісту сучасної освіти, в основі яких предмет викладання – процес розвитку, самореалізації людства, в цілому, і кожної людини, зокрема, в окремій галузі науки;

- сприйматиме дитину людиною, громадянином, особистістю, що творить власне життя, орієнтуючись на загальнолюдські та національні цінності.

Ґрунтуючись на наукових дослідженнях готовності до вчительської діяльності, готовність майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи будемо розуміти як інтегративне особистісне утворення, що реалізується у бажанні та здатності цілеспрямовувати, організовувати, координувати, коригувати й оцінювати проектно-художню творчість учнів основної школи, визначаючи це за важливе завдання своєї професійної діяльності.

Як засвідчують наукові розробки проблеми готовності до майбутньої професійної діяльності, основоположним структурним компонентом готовності вчені виділяють позитивну мотивацію цієї діяльності, яку доповнюють необхідні знання та уміння успішного здійснення діяльності. Відомі вчені М. І. Дьяченко та Л. О. Кандибович [1], розглядаючи складні види діяльності, виділяють ті елементи, які лежать в основі готовності до їх здійснення, а саме:

- осмислення своїх потреб, вимог суспільства, колективу, або завдань, поставлених іншими людьми;

- усвідомлення цілей, реалізація яких забезпечить розв'язання накресленого завдання;

- осмислення й оцінка умов, за яких відбуватимуться майбутні дії, актуалізація досвіду, пов'язаного в минулому з виконанням завдань і вимог подібного характеру;

- визначення на основі досвіду та оцінки намічених умов діяльності найбільш вірогідних способів розв'язання завдань або дотримання умов;

- прогнозування перебігу своїх інтелектуальних, емоційних, мотиваційних і вольових процесів, оцінка співвідношення власних можливостей, рівня домагань та ступеня досягнення певного результату;

- мобілізація сил у відповідності з умовами праці та завданням, використання самонавіювання в процесі досягнення цілей.

Узагальнюючи результати наукових досліджень щодо структури готовності, у структурі готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи ми виділяємо *мотиваційний, інформаційний та операційний* компоненти й однозначні їм критерії.

Мотиваційний компонент виявляється у стійкій професійно-педагогічній спрямованості інтересу майбутнього вчителя до проектно-художньої творчості учнів основної школи як засобу формування творчої особистості учня і його творчого розвитку, в орієнтації на досягнення високих результатів в організації проектно-художньої творчості учнів основної школи, в усвідомленні цінності самореалізації та здатності до прояву власної творчої індивідуальності. Критерій цього компонента визначаються наступними показниками:

- інтерес до проектно-художньої творчості;
- сприймання цілей проектно-художньої творчості учнів основної школи як засобу розвитку їх творчих здібностей;
- потреба в організації проектно-художньою творчістю учнів основної школи;
- спрямованість на досягнення високих успіхів у справі організації проектно-художньої творчості учнів основної школи;
- прагнення підвищувати свій рівень підготовки до організації проектно-художньої творчості учнів.

Інформаційний компонент готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи визначається системою особистісно привласнених знань, щодо сутності та цінності проектно-художньої творчості учнів, особливостей педагогічної діяльності з організації проектно-художньої творчості учнів основної школи на основі засвоєння системи психолого-педагогічних знань та спеціальних знань з проектно-художньої творчості.

Основними показниками інформаційного критерію готовності майбутнього вчителя трудового навчання до проектно-художньої творчості учнів є знання:

- сутності основних понять проектно-художньої творчості;
- особливостей проектно-художньої творчості учнів основної школи;
- значення проектно-художньої творчості учнів основної школи;
- основних вимог до об'єкту проектування;
- методів художнього проектування;
- критеріїв оцінювання продуктів художнього проектування;
- форм організації проектно-художньої творчості учнів основної школи;
- методів активізації проектно-художньої творчості учнів основної школи;
- змісту основних функцій організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

Операційний компонент готовності визначається володінням майбутнім учителем трудового навчання уміннями використовувати необхідні способи і прийоми професійної діяльності щодо визначення мети, змісту, засобів, стратегій, планів і програм, прийняття рішень, прогнозування, контролю і коригування проектно-художньої творчості учнів.

Основні показники операційного критерію готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів є уміння:

- виконувати художньо-творчі проекти;
- визначати цілі, завдання, зміст проектно-художньої творчості учнів;
- планувати роботу з проектно-художньої творчості учнів;
- використовувати методи активізації творчої діяльності учнів;
- спілкуватися і створювати атмосферу творчості;
- організовувати, координувати, коригувати, проектно-художню діяльність учнів;
- оцінювати продукти проектно-художньої творчості учнів.

Визначені компоненти, критерії та їх показники можуть слугувати основою для діагностування сформованості готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи.

Актуальність проблеми формування готовності майбутнього вчителя трудового навчання до організації проектно-художньої творчості учнів основної школи спонукає до пошуку форм та методів підготовки до цієї діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дьяченко М.И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович – Минск: БГУ, 1976. – 175 с.
2. Дурай-Новакова К.М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности. – М.: Просвещение, 1983 – 356 с.
3. Линенко А.Ф. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності: автореферат дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / А.Ф. Линенко Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 1996. – 44 с.
4. Пехота О.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: монографія / О.М. Пехота, А.М. Старева. – Миколаїв: Іліон, 2006. – 272 с.
5. Слостенин В.А. Программно-целевой подход к формированию социально активной личности учителя / В.А. Слостенин // Теория и практика высшего педагогического образования: межвуз. сборник научных трудов / общ. ред. В.А. Слостенин. – М.: Москов. гос. пед. ин-т им. В.И. Ленина, 1984. – С. 3–15.

Плуток Е.В.

СУТЬ И СТРУКТУРА ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ К ПРОЕКТНО-ХУДОЖЕСТВЕННОМУ ТВОРЧЕСТВУ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ

В статье раскрываются существенные характеристики, обосновывается выбор компонентов, критериев и показателей готовности будущего учителя трудового обучения к организации проектно-художественного творчества учащихся основной школы, которые могут служить основой диагностики указанной готовности

Ключевые слова: творчество, художественное творчество, проектно-художественное творчество, подготовка будущих учителей, подготовка к организации проектно-художественного творчества, ученики основной школы.

Plutok E. V.

NATURE AND STRUCTURE OF READINESS OF FUTURE TEACHER TRAINING TO EMPLOYMENT PROJECT-ARTISTIC CREATIVITY OF SECONDARY SCHOOL PUPILS

The article describes the essential features, justified the choice of components, Criteria and indicators of readiness of future teacher training to the labor organization design and art students of primary schools that can serve as a basis for definite diagnosis of readiness.

Key words: creativity, artistic project making, creative art-project activity, preparing future labour training teachers, preparing for creative art-project activity, secondary school pupils.